

Bamsufilosofi

Tær gitnu Winnie the Pooh/Peter Plys-bókurnar á föroyskum. A.A. Milne: Palli Pumm. Ernest H. Shephard myndprýddi. Gunnar Hoydal týddi eftir Winnie the Pooh. Bókadeild Føroya Lærarafelags 1999. 143 s. kr. 118

Jógvan Isaksen

Seinasta ár gav Bókadeildin út myndabókina „Min fyrsta bók um Palli Pumm“ í týðing eftir Gunnar Hoydal, og har varnaðist tú tann liviliga málburðin og tey snøggju föroysku nøvnini. Nú er tann fyrri av teimum upprunaligu Winnie the Pooh-bókunum komin á föroyskum, og týðarin er tann sami.

Enski høvundurin Alan Alexander Milne (1882-1956) var longu kendur sum høvundur av skenitilgum tekstum og sjónleikum, tá ið hann í 1926 gav út „Winnie the Pooh“ og í 1928 „The House at Pooh Corner“. Sonurin Christopher Robin og spældjórini hjá honum manna pallin í Pumm-bókunum, sum skjótt gjordust alheims-kendar. Seinni vildi Christopher Robin vera við, at tað var í ólukkumáta, og at bókurnar hjá pápanum høvdu gjørt honum fortred alt lívið. Í endurminningum sigur hann, at hann ongantíð hevur fingið frið fyri fólki,

sum vil hitta tann veruliga Christopher Robin, og tað er líka við, at hann ynskir Palli Pumm-bókurnar niður og norður. Men tað gera vit, lesararnir, ikki, tí tað er á sjáldsaman hátt eydnast høvundinum at skriva ein tekst, sum bæði børn og vaksin hava frágav at lesa.

Palli Pumm (bjørn), Purkil (grísur), Asnar (esil), Kaninus (git!), Ugla (git aftur!) og onnur vinfólk bígva í 100 Metra Skóginum, har tey eru fyri alskyns hendingum. Hesar eru oftani stórar og vanda-miklar - í hvussu er í egnum huga - og djórini royndu sum frægast at klára seg, men mugu onkuntíð fáa stuðul frá Kristoffuri Róa. Og hvørki djór ella hendingar víkja stórvegis frá tí, sum menniskjur flest eru fyri. (Siga vit at 100 Metra skógurin er ein mynd av mann-aheiminum, hvør er so Kristoffur Rói? Fyri ikki at tala um frásøgumannin?)

Beinhardur logikkur

Tað, sum ger bókurnar bæði stuttligar og áhugaverdar annars, eru tær stak logisku og um sonu tíð fullkomiliga ólogisku samrøðurnar og hugasambondini. Lesarin verður javnan tikin á bóli, sum her, har Palli Pumm hongur undir einari ballón og vil hava Kristoffur Róa at skjóta ballónina, so hann sleppur niður.

„Ei!“ segði Pumm. „Rakti eg ikki?“ spurdi

tú.

„Tað er ikki tað, at tú ikki rakti.“ segði Pumm. „men tú rakti ikki ballónina.“

Í tí næsta stutta orðaskifti er Palli Pumm eisini púra reinmeintur: „Á, bjørnin mín!“ segði Kristoffur Rói. „Sum eg eri góður við teg!“ „Eisini eg.“ segði Pumm. Høvdu vit onnur verið líka ærlig, sum tann litla bjørnin, høvdu vit mangan svarað sum hann.

Nógv skemt er í Palli Pumm-bókunum, men at kalla altíð snarað, so at tað er fleirtýtt. Her er Pumm farin at vitja Kaninus, og tá ið hann verður spurður: „Vilt tú hava hunang ella súltutoy aftur við breyðbitanum?“ varð hann so glaður, at hann segði: „Bæði,“ og so legði hann aftrat fyri ikki at vera grammur: „Men sama ger við breyðbitanum.“

Hvat ið melur í høvundinum á bjørnini við tí litla skilinum, sum hon fleiri ferð verður umrødd, kemur greitt til sjónar í hesum orðaskiftinum stutt fyri søgulok. Purkil spyr Pumm, hvat tað fyrsta er, hann sigur við seg sjálfan, tá ið hann vaknar á morgni:

„Hvat skal eg nú fáa mær at eta?“ segði Pumm. „Hvat sigur tú, Purkil?“

„Eg sigi: Hvat spennandi man fara at henda í dag?“

Pumm nikkaði í djúpum tonkum.

„Tað er tað sama, sum eg meinti við.“

Palli Pumm

á øllum mótum

Bókurnar hjá A.A. Milne um ta litla bjørnina og vinir hennara hava borið við okk-

urt viðkvæmt hjá mongum, tí tað finst upp í leypar av bókum, sum brúka Palli Pumm-bókurnar til egin - ofta filosofisk - endamá. Tað finnst ivaleyst kjokkult av beinleidis tolkingum av bókunum - eg kenni tær ikki, men soleiðis plagar tað at vera - men tað eru kortini ikki tær, sum hava vakt størstan ans. Tað eru hinar, sum brúka Palli Pumm á næstan øllum livsins og vinnulívsins økjum. Ein eitur „Winnie-the-Pooh and the Philosophers“ eftir John Williams, og hon hevdar, at øll vesturlendsk filosofi, líka frá teimum griksku kosmologunum og upp til teir fronsku eksistentalistarnar, bara er forarbeiði til Palli Pumm. Stikk denn!

Eingilsmaðurin Benjamin Hoff hevur skrivað tvær bókur, har hann vil vera við, at Palli Pumm er ein av heimsins størstu taoistisku meistarum, og at Purkil - sum altíð er bangin - sæddur í mun til taoismuna er av djárvastu verum.

Bókurnar eita „The Tao of Pooh“ og „The Te of Piglet“ og finnst eisini á donskum (Peter Plys og hans Tao og Den tapre grisling).

Ein av teimum nýggjastu bókunum er skrivað av tveimum kendum amerikanskum vinnulívsráðgevum, Roger E. Allen og Stephen D. Allen. Hon eitur „Winnie-the-Pooh on Problem Solving“ (á donskum: Peter Plys som problemløser) og sigur m.a., at bókurnar um Pumm vísa, hvussu tú gert tær greitt, hvør ein trupulleikin er, hvussu tú síðani loysir henda og síðani hevur eyguni eftir honum. Skilliga er einki mark fyri, hvat Palli Pumm og hini spældjórini kunnu brúkast til.

Væleydnað týðing

Føroyska útgávan er snøgg, og tekningarnar hjá Ernest H. Shephard, sum eiga sín stóra lut í bókunum, eru væl endurgjavnar, nógv betur enn í einari samlaðari enskari útgávu, sum eg havi. Inn-

anperma er kort av økinum, har Palli Pumm og hini halda til, men teir hondskrivaðu stavirnir í föroysku útgávuni eru ikki altíð líka lættir at lesa mótsatt ensku útgávuni.

Tað eru upp í lógvar av ørindum í bókini og orðaspøl við, og nógv av hesum hevur ikki verið lætt at flutt yvir í föroyskt, men Gunnar Hoydal er sloppin óvanliga væl frá síni týðing. Tað, eg havi funnið av villum er ikki vert at nevna. Týðarin hevur meira enn einaferð skeitt í donsku „Peter Plys“, at siggja hvørja loysn hon hevur valt. Hetta tekur kortini einki frá endurgávuni hjá Gunnari, sum í flestu førum fer sínar egnu leiðir.

Til fyri kortum hava fólk vanligar lisið hesar bókur á donskum ella sjálvi týtt so hvørt, men nú er bara at leggja í vaðið og kunna seg við Palli Pumm og vinir hansara í 100 Metra Skóginum.

